

ระดับสันติภาพในสังคมไทย จากอดีต ปัจจุบัน สู่อนาคต : ภายใต้การสำรวจ ดัชนีสันติภาพในสังคมไทย²¹

The Levels of Peace in Thai Society from the Past, Present, to the Future: Under the Survey of Thai Peace Index

ชลัท ประเทืองรัตน²²

Chalat Pratheuangrattana

วันรับบทความ 28 ตุลาคม 2564

วันแก้ไขบทความ 17 พฤศจิกายน 2564

วันตอบรับบทความ 30 พฤศจิกายน 2564

บทคัดย่อ

การวัดระดับสันติภาพในสังคมไทย ได้รับแรงบันดาลใจมาจากการวัดสันติภาพในระดับสากล ซึ่งจัดทำอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องนานนับสิบปี อย่างไรก็ตาม งานในระดับสากลเป็นการเปรียบเทียบระดับสันติภาพระดับประเทศ ทำให้ทราบถึงอันดับสันติภาพของแต่ละประเทศ อันจะส่งผลต่อการกระตุ้นให้สันติภาพในโลกดีขึ้น แต่งานในระดับสากลอาจขาดความลุ่มลึกของข้อมูลแต่ละพื้นที่ และไม่ได้เก็บข้อมูลถึงในระดับภาคหรือจังหวัด จึงเป็นที่มาของการวัดระดับสันติภาพในสังคมไทย อาจแบ่งได้เป็น 3 ยุค

1.ยุคแรกช่วงบุกเบิก ระยะเวลาในการศึกษาวิจัย ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2558- วันที่ 30 กันยายน พ.ศ.2561 วัดอุปสงค์คือ 1.สำรวจองค์ความรู้เกี่ยวกับดัชนีและตัวชี้วัดด้านสันติภาพทั้งในและต่างประเทศ 2. พัฒนาตัวชี้วัด ด้านสันติภาพที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย 3. วัดระดับสันติภาพในสังคมไทยเพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้น แนวคิดที่ใช้ มีการผสมผสานทั้งสันติภาพเชิงลบและสันติภาพเชิงบวก จากวรรณกรรมและความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีการแบ่งตัวชี้วัดออกเป็น 4 ด้านหลักกับตัวชี้วัดย่อย 23 ตัว ประกอบด้วย 1.การไม่มีความรุนแรงทางกายภาพ มีคะแนนสันติภาพมากที่สุด 2.ความมั่นคงและปลอดภัยในสังคม 3.การยอมรับความหลากหลาย/การไม่เลือกปฏิบัติ/การเคารพสิทธิมนุษยชน 4.มีความเหลื่อมล้ำในสังคมน้อยและมีการกระจายทรัพยากรที่เป็นธรรม ข้อมูลที่นำมาใช้ มีทั้ง

²¹ บทความนี้ผ่านการนำเสนอในการประชุมวิชาการ World Association for Public Opinion Research (WAPOR) Asia 4th Annual Conference Program 16 -17 November 2021 at King Prajadhipok's Institute.

²² ชลัท ประเทืองรัตน, ดร., สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า, Chalat Pratheuangrattana, PhD, Office of peace and governance, King Prajadhipok's Institute, Email address: chalat@kpi.ac.th

ข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจทั่วประเทศ

2.ยุคที่สองยุคปัจจุบัน ระยะเวลาในการศึกษาวิจัย ในช่วง 1 ตุลาคม พ.ศ.2561- 30 กันยายน 2563 วัตถุประสงค์คือ 1. พัฒนาดัชนีและตัวชี้วัด ด้านสันติภาพที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย 2. วัดระดับสันติภาพในสังคมไทยเพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้น แนวคิดที่ใช้ มีการผสมผสานทั้งสันติภาพเชิงลบและสันติภาพเชิงบวก โดยมีการแบ่งตัวชี้วัดออกเป็น 4 ด้านหลักเหมือนยุคแรก แต่มีตัวชี้วัดย่อย 28 ตัว มี 5 ตัวชี้วัดที่เพิ่มขึ้นมา ข้อมูลที่นำมาใช้ มีทั้งข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจทั่วประเทศ ผลการวิจัยทำให้ได้ทราบถึง ระดับดัชนีสันติภาพของประเทศไทยเปรียบเทียบระหว่างปี 2561 กับ 2563 และระดับสันติภาพรายจังหวัด

3.ยุคที่สามมุ่งสู่นาคต ระยะเวลาในการศึกษาวิจัย ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2564 -30 กันยายน 2565 วัตถุประสงค์สอดคล้องกับงานในสองยุคที่ผ่านมา โดยจะมีการปรับปรุงตัวชี้วัดให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์สันติภาพในปัจจุบัน และวัดระดับสันติภาพในสังคมไทยเพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้น ซึ่งบริบทที่สำคัญคือสถานการณ์ COVID-19 ที่เข้ามากระทบต่อสันติภาพ **คำสำคัญ :** ทางเลือกที่น่าสนใจ, ปัญหาการกระจายอำนาจ, การปกครองส่วนท้องถิ่น

คำสำคัญ : ดัชนี ระดับสันติภาพ สังคมไทย

ABSTRACT

The measurement of the levels of peace in Thai society has been influenced by the global peace measurement called the Global Peace Index (GPI), which has been undertaken constantly and systematically for decades. The work on a global scale refers to the comparison of the peace levels amongst countries in order to learn about each country's peace rankings and, as a result, leading to a positive impact on fostering world peace. However, the global scale effort may lack the depth of data in each area and the data may not be collected at the regional or provincial level; therefore, the measurement of the levels of peace in Thai society was established, and could be divided into 3 periods as follows:

1) The initial period or the pioneering stage, which lasted from October 1, B.E. 2558 through September 30, B.E. 2561, and had the following objectives: (1) to investigate the body of knowledge about peace indexes and indicators on a national and international level; (2) to develop the peace indexes and indicators that were appropriate for the context of Thai society; and (3) to measure the levels of peace in Thai society in order to make

recommendations for achieving peace. The employed concepts combined both negative and positive peace from literature and expert opinions in which the indicators were grouped into 4 primary aspects and 23 sub-indicators comprising: (1) the absence of physical violence having the highest peace score; (2) security and safety in society; (3) the acceptance of diversity/ non-discrimination/ the respect in human rights; and (4) the reduction of inequality in the society and an equitable resource distribution. The used data consisted of both secondary data from relevant agencies and primary data from a nationwide survey.

2) The second period or the present stage, which lasted from October 1, B.E. 2561 through September 30, B.E. 2563, and had the following objectives: (1) to develop the peace indexes and indicators that were appropriate for the context of Thai society; and (2) to measure the levels of peace in Thai society in order to give recommendations for achieving peace. The employed concepts combined both negative and positive peace in which the indicators were classified into 4 primary aspects, as in the initial stage, with 28 sub-indicators (5 new indicators had been added). The used data consisted of both secondary data from relevant agencies and primary data from a nationwide survey. The research findings provided Thailand's peace index compared between years B.E. 2561 and B.E. 2563, as well as the levels of peace by province.

3) The third period aiming towards the future, which lasted from October 1, B.E. 2564 through September 30, B.E. 2565, with similar objectives to those of the previous two periods, in which indicators will be improved to reflect the current peace situation, and the measurement of the levels of peace in Thai society will be carried out in order to provide recommendations for achieving peace, particularly in the light of the Covid-19 situation, which has a significant impact on peace.

Keyword: Index; Levels of Peace; Thai Society

บทนำ

สันติภาพมีความเป็นนามธรรม การตั้งคำถามว่าสันติภาพคืออะไร? คำตอบที่ได้รับความนิยมหลากหลายทั้งเรื่องเกี่ยวกับจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก โครงสร้างพื้นฐาน สิทธิมนุษยชน ความยุติธรรม ความสงบสุข ความสุข การเคารพความหลากหลาย ความเป็นธรรม ความเหลื่อมล้ำ ความรุนแรงทางกายภาพ คำตอบเหล่านี้ จะทำให้สันติภาพเกิดความเป็นรูปธรรมมากขึ้น จำต้องได้มากขึ้น ทำได้หลายวิธี แนวทางหนึ่ง

คือการจัดทำเป็นดัชนี และตัวชี้วัดเพื่อนำไปสู่การบ่งชี้และวัดระดับสันติภาพได้อย่างชัดเจน การวัดระดับสันติภาพของสากล ที่ชื่อว่า Global Peace Index จัดทำโดยสถาบันเศรษฐศาสตร์และสันติภาพ Institute of Economics and peace (IEP) จัดทำอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องนานนับสิบปี ผู้ก่อตั้งสถาบันนี้และเป็นผู้ริเริ่มให้มีการวัดระดับสันติภาพของโลกคือ Steve Kilielia นักธุรกิจชาวออสเตรเลีย

การวัดระดับสันติภาพในช่วงแรกของสากลเน้นวัดระดับสันติภาพเชิงลบ Negative Peace คือ เน้นการไม่มีความรุนแรง ปราศจากสงครามหรือการสู้รบ ดำเนินการวัดระดับในชื่อว่า Global Peace Index แต่ต่อมา มีการวัดระดับสันติภาพเชิงบวกที่ชื่อว่า Positive Peace Report เนื่องจากเห็นว่าการวัดเฉพาะความรุนแรงทางกายภาพไม่เพียงพอ แต่ต้องวัดสิ่งที่ทำให้ความรุนแรงทางกายภาพปรากฏหรือเกิดขึ้น จึงมีการวัดทัศนคติ โครงสร้าง สถาบันที่เอื้อให้เกิดสันติภาพหรือไม่มีความรุนแรงเกิดขึ้น เปรียบได้กับการเจ็บป่วย เป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดเจน แต่เราไม่ควรศึกษาแต่เรื่องความเจ็บป่วยหรือวิธีรักษาเท่านั้น แต่ ความจำเป็น มากกว่าการเจ็บป่วยแล้วรักษา คือ การป้องกันไม่ให้เจ็บป่วยซึ่งก็คือการศึกษาสันติภาพเชิงบวก positive peace อันจะทำให้ได้ตัวชี้วัดที่กว้างและเข้าใจถึงรากเหง้าของปรากฏการณ์ งานในระดับสากลดังกล่าว เป็นคุณูปการจากการเปรียบเทียบระดับสันติภาพระหว่างประเทศ ทำให้ทราบถึงอันดับสันติภาพของแต่ละประเทศ อันจะส่งผลต่อการกระตุ้นให้สันติภาพในโลกดีขึ้น และยังทำให้ผู้กำหนดนโยบายด้านสันติภาพในโลกใช้เป็นฐานข้อมูลในการสนับสนุนงบประมาณให้กับประเทศต่างๆ ได้

1. ยุคแรกช่วงบุกเบิก

งานวิจัย Thai Peace Index ได้รับแรงบันดาลใจมาจากงานของ Global Peace Index ของสถาบันเศรษฐศาสตร์และสันติภาพ Institute of Economics and peace (IEP) และงานที่มีการวัดระดับสันติภาพเชิงบวก (Positive Peace) ผู้วิจัยนำแนวคิดดังกล่าวมาบูรณาการกัน เนื่องจากเห็นว่าการอธิบายสันติภาพเชิงลบหรือความรุนแรงที่เห็นได้อย่างชัดเจนไม่เพียงพอ สิ่งที่ทำให้เกิดการใช้ความรุนแรงมีความสำคัญมาก และต่อมาผู้วิจัยได้เริ่มต้นหาหนทางในบริบทสังคมไทย เพื่อนำมาสร้างตัวชี้วัด และวัดระดับสันติภาพของสังคมไทย มีการดำเนินการดังนี้

ในช่วงปีที่ 1 เป็นการทบทวนวรรณกรรม สรรวจองค์ความรู้เกี่ยวกับดัชนีและตัวชี้วัดด้านสันติภาพ

ในช่วงปีที่ 2 เป็นการพัฒนาตัวชี้วัดและแบบสอบถามด้านสันติภาพที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย

ในช่วงปีที่ 3 เป็นการพัฒนาตัวชี้วัดและเก็บข้อมูลเพื่อวัดระดับสันติภาพในสังคมไทย

ระเบียบวิธีวิจัยใช้ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เริ่มจากศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับดัชนีชี้วัดด้านสันติภาพ ความขัดแย้ง ความรุนแรงและการสร้างความ

ปรองดองจากเอกสารทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ เช่น เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยองค์การสหประชาชาติ สถาบันเศรษฐศาสตร์และสันติภาพ (IEP) รายงาน SA Reconciliation Barometer Survey ของแอฟริกาใต้ ดัชนีชี้วัดด้านนิติธรรม/นิติรัฐ ของ World Justice Project สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นต้น อีกทั้งแบบสอบถามด้านสันติภาพของหน่วยงานต่างๆ

เมื่อได้ทบทวนวรรณกรรมมาพอสมควรแล้ว ได้เริ่มต้นงานด้วยการค้นหานิยาม ความหมายของสันติภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้บริบทความหมายสันติภาพแบบไทยคือสันติภาพเชิงลบ สันติภาพเชิงบวก สันติภาพภายใน และสันติภาพภายนอก จากนั้น มีการพัฒนาตัวชี้วัดและแบบสอบถาม โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสันติภาพจากหน่วยงานด้านสันติศึกษาในประเทศไทยและผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องจำนวน จำนวน 10 คน และใช้การสนทนากลุ่มย่อย 3 พื้นที่ คือพิษณุโลก พะเยาและอุบลราชธานี เพื่อให้ความเห็นต่อตัวชี้วัดและแบบสอบถาม โดยมีองค์ประกอบผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มย่อยที่เป็นนักวิชาการ ข้าราชการและภาคประชาสังคม พื้นที่ละประมาณ 20 คน รวมกลุ่มเป้าหมายจำนวน 60 คน สำหรับการตรวจสอบและหาความเที่ยงตรง ของตัวชี้วัดและข้อคำถาม มีการตรวจสอบและหาความเที่ยงตรง โดยใช้การวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อนำไปปรับปรุงตัวชี้วัดและแบบสอบถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเพื่อพิจารณาว่ามีเนื้อหาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาหรือไม่

ผู้วิจัยได้นิยามความหมายสันติภาพในบริบทแบบไทยว่า สันติภาพคือ สภาวะที่ปราศจากความรุนแรงทางกายภาพที่ทำให้เกิดการเสียชีวิต บาดเจ็บ หรือทรัพย์สินเสียหาย อีกทั้งประชาชนมีความปลอดภัยและมั่นคงในสังคม รวมถึงมีการเคารพในสิทธิมนุษยชนและความแตกต่างหลากหลาย ประกอบกับมีความเท่าเทียมในสังคมไม่มีความเหลื่อมล้ำ และกระบวนการยุติธรรมที่ให้ความเป็นธรรม โดยองค์ประกอบของสันติภาพประกอบด้วย 1.ปราศจากความรุนแรงทางกายภาพ 2.ความปลอดภัยและความมั่นคงในสังคม 3.การเคารพสิทธิมนุษยชนและการยอมรับความหลากหลาย 4.ความเหลื่อมล้ำในสังคมน้อยและมีการกระจายทรัพยากรที่ดี ซึ่งตัวชี้วัดทั้ง 4 ด้านนี้มีความสอดคล้องกับตัวชี้วัด 12 ด้านที่มาจากกรอบทบทวนวรรณกรรม สุดท้ายผู้วิจัยได้จัดกลุ่มตัวชี้วัดที่เหมาะสมสำหรับสังคมไทยเหลือ 4 ด้าน ประกอบด้วย 1.ไม่มีความรุนแรงทางกายภาพ 2.ความปลอดภัยและความมั่นคงในสังคม 3.การยอมรับความแตกต่างหลากหลาย/การไม่ถูกเลือกปฏิบัติ/การเคารพสิทธิมนุษยชน และ 4.มีความเหลื่อมล้ำในสังคมน้อยและมีการกระจายทรัพยากรที่เป็นธรรม ตัวชี้วัด 4 ด้านนี้แต่ละด้านมีตัวชี้วัดที่เป็นองค์ประกอบย่อย และมีการเก็บข้อมูลที่มาจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน ทั้งข้อมูลทุติยภูมิที่มีหน่วยงานอื่นได้สำรวจไว้อยู่แล้ว และการเก็บข้อมูลปฐมภูมิจากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมา

จากผลการศึกษาพบว่า ระดับดัชนีสันติภาพของประเทศไทยสำหรับปี พ.ศ. 2560 มีค่าเท่ากับ 3.23 คะแนน ถือว่าอยู่ในระดับปานกลาง ในส่วนของคะแนนดัชนีย่อยทั้ง 4 ด้าน ด้านที่มีค่าคะแนนสันติภาพต่ำสุด

คือ ความเหลื่อมล้ำในสังคมน้อยและมีการกระจายทรัพยากรที่เป็นธรรม (2.75 คะแนน) ส่วนด้านที่ได้คะแนนมากที่สุด คือ การไม่มีความรุนแรงทางกายภาพ ได้คะแนน (3.60 คะแนน)

1. การไม่มีความรุนแรงทางกายภาพ (3.6 คะแนน) มีคะแนนสันติภาพมากที่สุด (อันดับ1)
2. ความมั่นคงและปลอดภัยในสังคม (3.17 คะแนน) (อันดับ3)
3. การยอมรับความหลากหลาย/การไม่เลือกปฏิบัติ/การเคารพสิทธิมนุษยชน (3.5 คะแนน) (อันดับ2)
4. มีความเหลื่อมล้ำในสังคมน้อยและมีการกระจายทรัพยากรที่เป็นธรรม (2.75 คะแนน) มีคะแนนสันติภาพน้อยที่สุด (อันดับ 4)

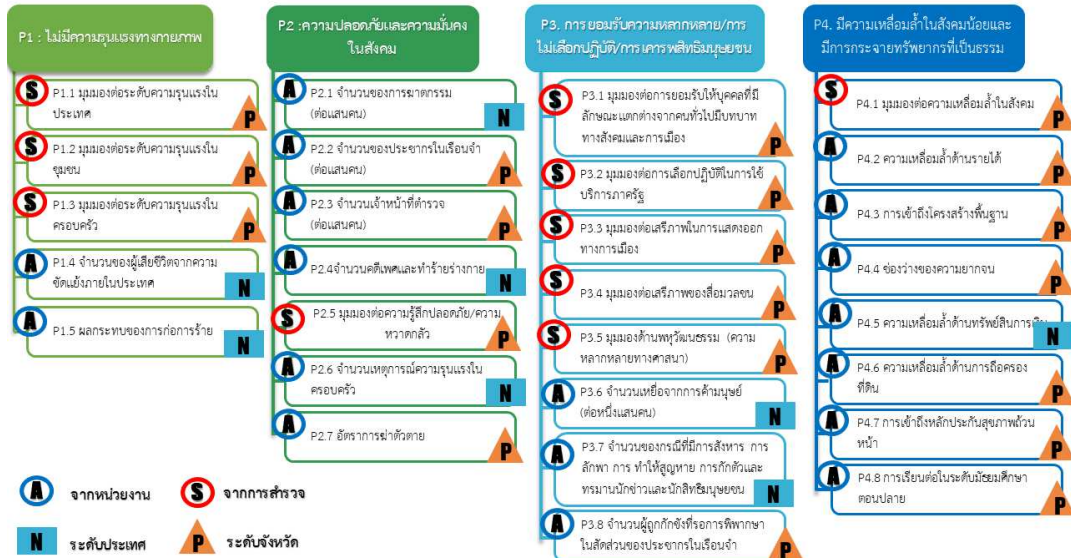
2. ยุคที่สองยุคปัจจุบัน

การพัฒนาตัวชี้วัดและวัดระดับสันติภาพในสังคมไทยในยุคที่สองยังคงมีวัตถุประสงค์เดิม เพื่อวัดระดับสันติภาพในสังคมไทยเพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้น และมีการนำผลของงานวิจัยมาแลกเปลี่ยนกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อทำให้เกิดการขับเคลื่อนงานด้านสันติภาพ การศึกษาในยุคนี้เป็นการเปรียบเทียบระดับสันติภาพระหว่างปี 2561 (เก็บข้อมูลปี 2560) กับ 2563 (เก็บข้อมูลปี 2562) (Pratheuangrattana, C. & Lounkaew, K. ,2019)

การวิจัยในยุคนี้ มีการทบทวนวรรณกรรมจากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดัชนีชี้วัดด้านสันติภาพ ทั้งเอกสารภาษาไทยและต่างประเทศ มีการรับฟังความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีการกำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์การให้คะแนนตัวชี้วัดให้มีความชัดเจน รัดกุม และวัดระดับได้ จนนำไปสู่การปรับปรุงเพิ่มเติมจำนวนตัวชี้วัดรวมเป็น 28 ตัวชี้วัด โดยมีการแบ่งตัวชี้วัดออกเป็น 4 ด้านตามกรอบหรือองค์ประกอบเดิมเหมือนงานวิจัยในยุคที่ 1 คือ การไม่มีความรุนแรงทางกายภาพ ความปลอดภัยและความมั่นคงในสังคม การยอมรับความหลากหลาย/การไม่เลือกปฏิบัติ/การเคารพสิทธิมนุษยชน และมีความเหลื่อมล้ำในสังคมน้อยและมีการกระจายทรัพยากรที่เป็นธรรม

แหล่งข้อมูลที่น่ามาใช้ มีทั้งข้อมูลสถิติจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ได้จัดเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่อง และข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นทั่วประเทศจัดเก็บข้อมูลโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งจะเห็นได้ว่าข้อมูลในด้านของความรุนแรงทางกายภาพและการยอมรับความหลากหลาย/การไม่เลือกปฏิบัติ/การเคารพสิทธิมนุษยชน จะเป็นข้อมูลจากการสำรวจเป็นส่วนใหญ่ ส่วนข้อมูลด้านความปลอดภัยและมั่นคงในสังคมและข้อมูลด้านความเหลื่อมล้ำในสังคมและการกระจายตัวของทรัพยากรที่เป็นธรรม จะเป็นข้อมูลจากหน่วยงานเป็นหลัก ข้อมูลที่น่ามาใช้มีทั้งข้อมูลที่จัดเก็บในระดับประเทศและระดับจังหวัด ข้อมูลบางตัวชี้วัดสามารถนำเสนอได้ในระดับจังหวัด แต่ข้อมูลบางตัวชี้วัดไม่ได้จัดเก็บจึงนำเสนอข้อมูลในระดับประเทศเท่านั้น รายละเอียดตามที่แสดงไว้ในรูปที่ 1

รูปที่ 1. แหล่งที่มาของข้อมูล และระดับความละเอียดของข้อมูล

จากผลการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างปี 2560 กับ 2562 ในงานวิจัยเรื่องนี้ พบว่า ระดับดัชนีสันติภาพของประเทศไทยปี พ.ศ. 2560 มีค่าเท่ากับ 3.42 คะแนน ซึ่งมีระดับดัชนีสันติภาพสูงกว่าปี 2562 ที่ได้ระดับดัชนีสันติภาพเท่ากับ 3.36 ในส่วนของระดับดัชนีตัวชี้วัดทั้ง 4 ด้าน ระดับดัชนีสันติภาพ ปี พ.ศ. 2562 ที่มีระดับคะแนนสันติภาพมากกว่าปี พ.ศ. 2560 คือ P1 ไม่มีความรุนแรงทางกายภาพ ปี พ.ศ. 2562 (3.64) ปี พ.ศ. 2560 (3.60) และ P3 การยอมรับความหลากหลาย/การไม่เลือกปฏิบัติ/การเคารพสิทธิมนุษยชน ปี พ.ศ. 2562 (3.38) ปี พ.ศ. 2560 (3.37) สำหรับดัชนีปี 2562 ที่มีระดับคะแนนสันติภาพน้อยกว่าปี พ.ศ. 2560 คือ P2 ความปลอดภัยและความมั่นคงในสังคม ปี 2562 (3.06) ปี 2560 (3.24) และ P4 มีความเหลื่อมล้ำในสังคมน้อยและมีการกระจายทรัพยากรที่เป็นธรรม ปี 2562 (3.36) ปี 2560 (3.48) ตามที่แสดงไว้ในตารางที่ 1.

สำหรับดัชนีสันติภาพของสังคมไทยในปี พ.ศ. 2562 ที่มีระดับคะแนนสันติภาพน้อยกว่าปี พ.ศ. 2560 นั่นคือ P2 ความปลอดภัยและความมั่นคงในสังคม ปี พ.ศ. 2562 (3.06) น้อยกว่าปี พ.ศ. 2560 (3.24) และ P4 มีความเหลื่อมล้ำในสังคมน้อยและมีการกระจายทรัพยากรที่เป็นธรรม ปี พ.ศ. 2562 (3.36) น้อยกว่า ปี พ.ศ. 2560 (3.48) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1. สรุประดับดัชนีสันติภาพของประเทศไทยเปรียบเทียบระหว่างปี 2560 กับ 2562

ตัวชี้วัด	ปี 2560	ปี 2562	ผลต่อระดับสันติภาพ
P1. ไม่มีความรุนแรงทางกายภาพ	3.60	3.64	ระดับสันติภาพเพิ่มขึ้น
P2. ความปลอดภัยและความมั่นคงในสังคม	3.24	3.06	ระดับสันติภาพลดลง
P3. การยอมรับความหลากหลาย/การไม่เลือกปฏิบัติ/การเคารพสิทธิมนุษยชน	3.37	3.38	ระดับสันติภาพเพิ่มขึ้น
P4. มีความเหลื่อมล้ำในสังคมน้อยและมีการกระจายทรัพยากรที่เป็นธรรม	3.48	3.36	ระดับสันติภาพลดลง
ภาพรวม	3.42	3.36	ระดับสันติภาพลดลง

สรุปการคำนวณระดับสันติภาพในภาพรวมระดับจังหวัด

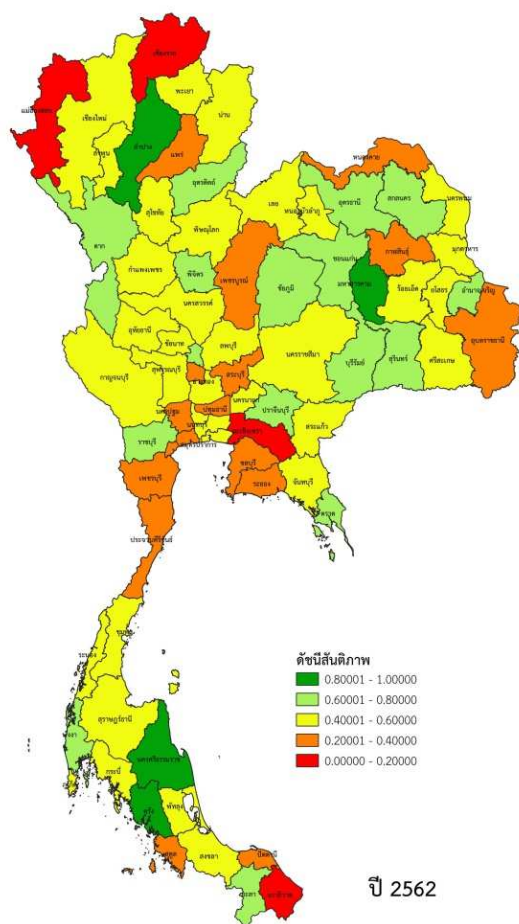
ในภาพรวมการคำนวณระดับสันติภาพในภาพรวมระดับจังหวัด ใช้ข้อมูลดัชนีย่อยทั้งหมด ที่ครอบคลุมดัชนีและตัวชี้วัดสันติภาพในสังคมไทยทั้ง 4 ด้าน อันประกอบไปด้วย ด้าน P1 ไม่มีความรุนแรงทางกายภาพ ด้าน P2 ความปลอดภัยและความมั่นคงในสังคม ด้าน P3 การยอมรับความหลากหลาย/การไม่เลือกปฏิบัติ/ การเคารพสิทธิมนุษยชน และด้าน P4 มีความเหลื่อมล้ำในสังคมน้อยและมีการกระจายทรัพยากรที่เป็นธรรม สามารถแบ่งกลุ่มจังหวัดตามระดับสันติภาพได้เป็น 5 กลุ่ม ดังนี้ 1. กลุ่มสีแดงเข้มคือระดับดัชนีสันติภาพมีค่าต่ำที่สุด 2. กลุ่มส้มคือระดับดัชนีสันติภาพมีค่าต่ำ 3. กลุ่มสีเหลืองคือระดับดัชนีสันติภาพปานกลาง 4. กลุ่มสีเขียวอ่อนคือระดับดัชนีสันติภาพมีค่าสูงและ 5. กลุ่มสีเขียวแก่คือระดับดัชนีสันติภาพมีค่าสูงสุด รายละเอียดตามที่แสดงไว้ในรูปที่ 2

เมื่อเปรียบเทียบแนวโน้มสันติภาพในสังคมไทยระหว่าง พ.ศ. 2560 กับ 2562 รายจังหวัด ทั้ง 77 จังหวัด พบว่า จังหวัดที่อยู่ในกลุ่มระดับสันติภาพสูงที่สุดได้แก่ 1. มหาสารคาม 2. ตรัง 3. ลำปาง 4. นครศรีธรรมราช เมื่อดูระดับภูมิภาคจะเห็นว่าพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล และระเบียงเขตเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) จะมีระดับสันติภาพปานกลางถึงต่ำ รายละเอียดตามที่แสดงไว้ในตารางที่ 2.

ตารางที่ 2. ภาพรวมระดับสันติภาพรายจังหวัด ปี พ.ศ. 2562

ระดับสี	ระดับสันติภาพ	จังหวัด
เขียวเข้ม	สันติภาพมีค่าสูงสุด	มหาสารคาม ตรัง ลำปาง นครศรีธรรมราช
เขียวอ่อน	สันติภาพมีค่าสูง	ชัยภูมิ พังงา ปราจีนบุรี ตราด ยะลา อุตรดิตถ์ พิจิตร สุรินทร์ อำนาจเจริญ บึงกาฬ ราชบุรี สิงห์บุรี สกลนคร ตาก ขอนแก่น อุตรดิตถ์ บุรีรัมย์
เหลือง	สันติภาพปานกลาง	พิษณุโลก สุพรรณบุรี ชุมพร ชัยนาท สุโขทัย นนทบุรี กระบี่ ระนอง พระนครศรีอยุธยา เพชรบูรณ์ ยโสธร น่าน สงขลา เชียงใหม่ สุราษฎร์ธานี นครพนม เลย ร้อยเอ็ด ภูเก็ต จันทบุรี นครนายก กำแพงเพชร ศรีสะเกษ กาญจนบุรี ลพบุรี กรุงเทพมหานคร อุทัยธานี สมุทรปราการ พัทลุง ลำพูน หนองบัวลำภู สระแก้ว นครราชสีมา มุกดาหาร นครสวรรค์
ส้ม	สันติภาพมีค่าต่ำ	กาฬสินธุ์ หนองคาย สมุทรสงคราม ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสาคร แพร่ ปัตตานี เพชรบูรณ์ เพชรบุรี ชลบุรี สระบุรี อำนาจเจริญ สตูล ปทุมธานี อุบลราชธานี ระยอง นครปฐม
แดง	สันติภาพมีค่าต่ำสุด	นราธิวาส เชียงราย ฉะเชิงเทรา แม่ฮ่องสอน

รูปที่ 2 ภาพรวมระดับสันติภาพรายจังหวัด ปี พ.ศ. 2562

3. ยุคที่สามมุ่งสู่อนาคต

การวิจัยในยุคนี้จะมีการปรับปรุงตัวชี้วัดให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์สันติภาพในปัจจุบัน และวัดระดับสันติภาพในสังคมไทยเพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้น ซึ่งบริบทที่สำคัญคือ สถานการณ์ COVID-19 ที่เข้ามากระทบต่อสันติภาพ นอกจากนี้จะได้นำภาพถึงสถานการณ์สันติสุขในบริบทปัจจุบัน งานที่น่าสนใจของสากลในด้านผลกระทบจากโควิด-19 ต่อสันติภาพ คืองานของสถาบัน Interpeace ที่ชื่อว่า Peace and Conflict in a Covid-19 World และงานสองชิ้นของสถาบันเศรษฐศาสตร์และสันติภาพ ในงาน Covid-19 And Peace และจากงานชิ้นล่าสุดของ Steve Killielia ผู้ก่อตั้งสถาบันเศรษฐศาสตร์และสันติภาพ ในหนังสือ Peace in the Age of Chaos รายละเอียดมีดังนี้

1) งานของสถาบัน Interpeace (2020) และสถาบันเศรษฐศาสตร์และสันติภาพในงาน Covid-19 And Peace ได้วิเคราะห์ไว้ดังนี้

1. ผลกระทบต่อสันติภาพและความขัดแย้ง 1.1 ต้องทำให้เกิดความไว้วางใจ เชื่อมมั่นในการตอบสนองต่อสุขภาพ ไม่ควรทำให้เหมือนสถานการณ์โรคอีโบล่าที่ทำให้ระบบสุขภาพท้องถิ่นของแอฟริกาตะวันตกล้มเหลว มีคนตายจำนวนมาก 1.2 ศักยภาพของระบบสุขภาพของแต่ละประเทศที่ไม่เท่ากัน และต้นทุนที่เกิดจากมาตรการของรัฐที่แตกต่างกัน เช่น การล็อกดาวน์ ส่งผลอย่างมากต่อประเทศที่กำลังขัดแย้งและประเทศที่มีรายได้น้อย (Interpeace, 2020)

2. การระบาดของข้อมูล (Infodemic) 2.1 การตอบสนองต่อข้อมูลที่ท่วมท้นในด้านสุขภาพ (ข่าวลือ, ข่าวลวง) มีความสำคัญเท่ากับ การตอบสนองต่อแง่มุมเชิงเทคนิคของสุขภาพ (คุณภาพและความน่าเชื่อถือของการให้บริการ) 2.2 ประชาชนไม่ได้เชื่อข้อมูลด้วยตัวมันเอง แต่เชื่อแหล่งของข้อมูล เช่น ผู้นำในระดับท้องถิ่น ผู้นำศาสนา ผู้นำหมู่บ้าน เป็นต้น (Interpeace, 2020)

3. ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ 3.1 ผลกระทบต่อเศรษฐกิจมหภาคของโลกจากวิกฤตมีความสำคัญและยังคงคาดการณ์ไม่ได้ 3.2 ผลกระทบด้านลบต่อการทำมาหากินของครัวเรือน โดยเฉพาะในประเทศยากจน (Interpeace, 2020) งานของ IEP ระบุว่า การลดงบประมาณช่วยเหลือจากต่างประเทศส่งผลกระทบต่อประเทศที่เปราะบาง มีความขัดแย้งสูง เนื่องจาก ประเทศเหล่านี้พึ่งพิงการช่วยเหลือจากต่างชาติ เช่น โลบีเรีย อัฟกานิสถาน บรูไน และซูดานใต้ การจ่ายหนี้สินก็จะเป็นไปได้ยากขึ้น นอกจากนี้ประเทศที่มีเครดิตไม่ดี จะไม่สามารถยืมเงินไปฟื้นคืนเศรษฐกิจอันจะส่งผลกระทบต่อความไม่มั่นคงทางการเมือง จลาจลและความรุนแรง เช่น ประเทศบราซิล ปากีสถาน อาร์เจนตินาและเวเนซุเอลา (IEP, 2020)

4. ผลกระทบความไม่มั่นคงทางอาหาร ประเทศที่ยังคงมีความขัดแย้ง จะมีคนตายจากการขาดอาหารเพิ่มมากขึ้นเป็นทวีคูณ เช่น ประเทศใน ทวีปแอฟริกา เศรษฐกิจที่ถดถอยจะส่งผลกระทบอย่างมากต่อความมั่นคงทางอาหาร (Interpeace, 2020)

5. ผลกระทบด้านเพศ (gender) 5.1 เพศหญิงได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก จากด้านสุขภาพ การศึกษา เศรษฐกิจ เช่น การกักตัวทำให้ผู้หญิงต้องเข้าไม่ถึงบริการสุขภาพ 5.2 งานด้านความมั่นคงส่งผลกระทบต่อผู้ชาย ทั้งจากส่งทหารผู้ชายไปควบคุม การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน การไม่ให้เคลื่อนไหวทางการเมือง และส่งผลกระทบต่อผู้ชายที่เป็นแกนนำในการเคลื่อนไหว (Interpeace, 2020)

6. เยาวชน ความไว้วางใจ และรัฐ การกีดกันเยาวชนออกจากการเคลื่อนไหวทางการเมือง เช่น ด้วยการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินห้ามเคลื่อนไหว ส่งผลทั้งระยะสั้นและระยะยาว การถูกให้ออกจากงานของเยาวชนมากกว่าคนมีอายุ การทำงานของเยาวชนนอกระบบที่มีเป็นจำนวนมากซึ่งไม่มีระบบคุ้มครอง ในขณะที่งานของ IEP ระบุว่า ในช่วงโควิด-19 เกิดความไม่มั่นคงทางการเมืองสูงในยุโรป เกิดการจลาจลสูงกว่าในช่วงนับสิบปีที่ผ่านมา การประท้วงยังเกิดขึ้นทั่วโลกจากมาตรการการล็อกดาวน์ซึ่งส่งผลกระทบต่อปากท้องของประชาชน (IEP, 2020)

7. สิทธิมนุษยชน ความไว้วางใจ และความมั่นคง การใช้มาตรการของรัฐต่างๆ ในการควบคุม ย่อมกระทบต่อสิทธิของพลเมืองในหลายด้าน การรวมกลุ่ม การรวมตัว การแสดงออก และกลายเป็นโอกาสดี ของหลายรัฐบาลในการควบคุมฝ่ายตรงข้าม นอกจากนี้ มีนโยบายในการเรียกร้องต่อรัฐให้เปลี่ยนบทบาท ที่ใช้ ความรุนแรง ให้หันมาตอบสนองด้วยวิธีการอื่น (Interpeace, 2020)

8. การแหกคุกเกิดขึ้นในประเทศ เวเนซุเอลา บราซิลและอิตาลี จากมาตรการของรัฐที่ควบคุม อย่างเข้มงวด (IEP,2020)

9. อัตราการฆ่าตัวตาย การป่วยทางจิต ในโลกมีสูงขึ้น แม้ว่าสถานการณ์การค้ายาเสพติดใน โลกจะลดลงจากมาตรการการแยกตัวออกจากสังคม (IEP,2020)

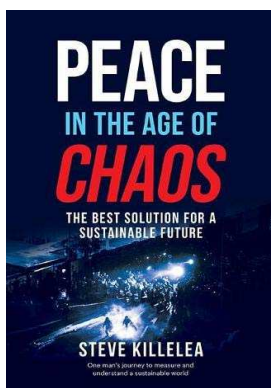
10. ผลกระทบต่อระบบพหุภาคี โลกที่เชื่อมถึงกันจากการค้า การเดินทาง เศรษฐกิจ จึงต้องเป็น เรื่องของสากลหรือโลกในการร่วมแก้ปัญหา ทั้งระดับท้องถิ่น ประเทศ ภูมิภาค และโลก จากการที่ไวรัสกักไม่ได้ จำกัดอยู่เฉพาะที่ใดที่หนึ่ง (Interpeace, 2020)

11. พิจารณาใหม่ คิดใหม่เรื่องความเสี่ยง ความเสี่ยงจะไม่หายไปไหน ความเสี่ยงนอกจากโรค ระบาด นิวเคลียร์ climate change มีภัยพิบัติต่างๆ จากสถานการณ์โควิด 19 ทำให้เราได้คิดใหม่และเข้าใจความเสี่ยง ว่าเป็นเรื่องของทั้งโลกในการร่วมมือกัน ความมั่นคงของมนุษย์เป็นสิ่งที่นิยามถึงความกินดีอยู่ดี ไม่ใช่ความมั่นคงแบบเดิม จำเป็นต้องมีแนวทางที่ยืดหยุ่น (resilience) ทำให้ฟื้นคืนกลับมาดีกว่าเดิม จากสถานะที่คาดไม่ถึง (Interpeace, 2020)

2) หนังสือ Peace in the Age of Chaos โดย Steve Killelea

จากงานชิ้นล่าสุดของ Steve Killelea ในหนังสือ Peace in the age of chaos หนังสือเล่มนี้ เป็นการกลั่นประสบการณ์ องค์ความรู้ แรงบันดาลใจ ของเขา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้ค้นพบประเด็น สำคัญคือ

รูปที่ 3 หนังสือ Peace in the Age of Chaos โดย Steve Killelea

1. วิธีใหม่ในการวัดสันติภาพ และไม่ใช่เพียงแค่ สันติภาพเชิงลบ หรือการปราศจากสงคราม ความรุนแรง การสู้รบ แต่สันติภาพเชิงบวก เป็นการป้องกันไม่ให้เจ็บป่วย ดีกว่าการรักษา ซึ่งเขาได้รับการจุดประกาย แรงบันดาลใจ มาจากนักสันติภาพหลายคน กัลตุง คานธี รวมถึงมาร์ติน ลูเธอร์คิง ที่เน้นเรื่องสิทธิมนุษยชนและความยุติธรรม ควบคู่กับสันติภาพ

2. การเรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่างเป็นสิ่งจำเป็น วัฒนธรรมที่แตกต่างกันต้องเรียนรู้ เช่น การต้องการโครงสร้างพื้นฐานของบางคน เช่น ในพม่า คนต้องการไฟฟ้า เพื่อเกี่ยวข้องกับการทำบุญมิใช่เรื่องปากท้องของตนเองเท่านั้น

3. สันติภาพในโลกที่เชื่อมโยงกัน เปรียบได้กับร่างกายมนุษย์ ซึ่งไม่สามารถทำงานได้อยู่เพียงลำพัง แต่ส่งผลซึ่งกันและกัน ผู้กำหนดนโยบายก็เช่นกัน ไม่สามารถเน้นไปที่ผลประโยชน์ หรือประเด็นแคบๆ เพื่อประเทศของตนเองเท่านั้น มนุษยชาติถูกกำหนดโดยสิ่งแวดล้อม สภาพแวดล้อมภูมิศาสตร์ นิเวศวิทยา อากาศที่เปลี่ยนไป อาวุธนิวเคลียร์ ต้องมาคำนึงถึงผลประโยชน์ของโลกร่วมกัน

ยกตัวอย่าง ปัญหาการลี้ภัยซีเรียเป็นปัญหาใหญ่ ประเทศที่รับภาระมากคือตุรกี ปากีสถาน เลบานอนและอิหร่าน รวมถึงยุโรป

4. ไวรัส Covid- 19 ส่งผลกระทบเชื่อมโยงกันและกัน โดยระบาดจากการเดินทางโดยเครื่องบินอย่างรวดเร็ว โรคนี้ทำให้ได้เห็นการขาดการ เชื่อมโยงของโลกในช่วงเหลือซึ่งกันและกัน เพราะผลกระทบเกิดแล้วส่งผลต่อกันและกัน เช่น การส่งออก การค้าขาย ที่ทำได้ยากขึ้น

5. การใช้สันติภาพเชิงบวก ในการวิเคราะห์สันติภาพ ทำให้ได้เห็นภาพที่ชัดเจนขึ้น เช่น ในแอฟริกา อุกันดา นักเรียนหญิงขาดเรียนในช่วงมีประจำเดือน ขาดเรียนในช่วงนั้นเนื่องจากไม่มีผ้าอนามัย โครงการจึงให้ผ้าอนามัยและมีอัตราการเรียนเพิ่มขึ้น อีกตัวอย่างคือ นักเรียนขโมยผลไม้จากเกษตร รอบๆ โรงเรียนเพราะ เด็กหิวโหย ไม่มีเงินซื้อข้าว เด็กไม่ได้ไปโรงเรียนเพราะไม่มีเงินและต้องไปหาอาหารกิน โรงเรียนจึงทำโครงการอาหารกลางวัน ข้าวต้มให้เด็ก อัตราการเรียนจึงเพิ่มขึ้น

6. ประเทศที่มีคะแนนสันติภาพเชิงบวกสูงจะปรับตัวได้ดีกว่าในการฟื้นคืนจากสถานะที่คาดไม่ถึง เช่น ภัยพิบัติ ปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจ

มุ่งสู่การวัดระดับสันติภาพในอนาคต จากสถานการณ์ที่กล่าวมา การวัดระดับสันติภาพในอนาคตในงาน Thai Peace Index จะต้องมีการปรับให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยงานวิจัยที่ผ่านมา มีการเผยแพร่ไปยังหน่วยงานของรัฐ สถาบันการศึกษาทั่วประเทศ มีการนำไปใช้สอนในมหาวิทยาลัย เช่น คณะเศรษฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ , หลักสูตรสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล สถาบันพระปกเกล้า มีการนำไปใช้ในงานวิจัย ชุมชนสันติสุขของวิทยาลัยชุมชนสงขลา นำเสนอเวทีสาธารณะ“จับชีพจรสังคมไทย ประเด็นท้าทายและโอกาสในการสร้าง

สันติสุขในสังคม”เมื่อวันอังคารที่ 7 มกราคม 2563 อีกทั้ง นำเสนอในงานสัมมนาทางวิชาการคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ประจำปี 2563 ครั้งที่ 42 หัวข้อ ชีวิตที่เหลื่อมล้ำ : เหลื่อมล้ำตลอดชีวิต 6 กุมภาพันธ์ 2563 รวมถึงเป็นข้อมูลประกอบการทำงานร่วมกับเครือข่ายด้านสันติภาพในประเทศไทย อีกทั้ง ตีพิมพ์บทความวิจัยลงวารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 (พฤษภาคม 2564) และล่าสุดในวันที่ 27 ตุลาคม 2564 มีการจัดระดมสมองเพื่อปรับปรุงตัวชี้วัดจากผู้ทรงคุณวุฒิและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้ข้อเสนอแนะที่หลากหลายทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม ในสถานการณ์ของโควิด-19

บทสรุป

สันติภาพเป็นนามธรรม การวัดระดับสันติภาพให้มีความชัดเจนจึงเป็นสิ่งที่ยาก แต่สามารถวัดระดับได้ โดยคำนึงสถานการณ์ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และบริบทที่มีความหลากหลาย การวัดสันติภาพไม่ควรมีสูตรสำเร็จตายตัว หรือใช้ตัวชี้วัดเดียวกันตลอดไป การใช้ตัวชี้วัดของบริบทสากลจึงย่อมต้องนำมาปรับใช้ให้เข้ากับสังคมไทย การวัดระดับสันติภาพในสังคมไทยในระดับประเทศและจังหวัดที่ผ่านมาก็เช่นกัน มีการปรับปรุงตัวชี้วัดมาอย่างต่อเนื่อง ภายใต้นิยามสันติภาพเชิงลบ และสันติภาพเชิงบวก อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบและตัวชี้วัดที่ใช้ยังคงใช้ตัวชี้วัดเดิม แต่เพิ่มเติมขึ้นมาให้ทันสมัย โดยยังใช้ระเบียบวิธีวิจัย การเก็บข้อมูลทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิในทิศทางเดิม การวัดระดับสันติภาพในยุคที่สอง มีความชัดเจนขึ้นจากการวัดระดับสันติภาพในรายจังหวัด อันจะส่งผลดีต่อการนำไปกำหนดนโยบายในการพัฒนาให้เกิดสันติสุขขึ้นในรายพื้นที่ การวัดระดับสันติภาพในยุคที่สามมุ่งสู่นาคต เป็นช่วงที่เกิดโรคระบาด โควิด-19 และเป็นความท้าทายที่จะคำนึงถึงผลกระทบจากโรคระบาดดังกล่าวต่อสันติภาพและความขัดแย้ง รวมถึงเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ประเด็นที่จะนำไปพิจารณาคือ ความไม่ไว้วางใจต่อข้อมูลภาครัฐ ผลกระทบด้านต่างๆ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ ด้านการเคลื่อนไหวทางการเมือง ด้านการทำงาน ด้านสุขภาพ ด้านความไม่มั่นคงทางอาหาร อันส่งผลต่อกลุ่มเปราะบางทั้ง เด็ก เยาวชน ผู้หญิง คนชรา และกลุ่มที่มีรายได้น้อย สิ่งที่น่าครุ่นคิดคือการแก้ปัญหา โควิด-19 คงไม่สามารถทำได้เพียงลำพัง เป็นความเสี่ยงของเราทุกคนร่วมกัน ในการก้าวข้ามวิกฤตการณ์นี้ไปได้ การวัดระดับสันติภาพนอกจากเป็นการกระตุ้นให้สังคมเร่งทำคะแนนสันติภาพให้ดีขึ้นแล้ว สิ่งที่สำคัญกว่าคือเป็นการทำให้สังคมน่าอยู่ เกิดการอยู่ร่วมกันได้อย่างเข้าใจคนอื่น ทำให้เกิดสันติวัฒนธรรมขึ้น โดยไม่เน้นแต่การพัฒนาทางเศรษฐกิจ แต่เน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน บนพื้นฐานการเคารพในคุณค่าพื้นฐานของมนุษย์ ก้าวข้ามความแตกต่างทางศาสนา วัฒนธรรมและอุดมการณ์ สันติภาพไม่ใช่เรื่องไกลตัว สันติภาพเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้เรามากคืออยู่ในกายและใจของทุกคน

รายการอ้างอิง

- Interpeace. (2020) . *Peace and Conflict in a Covid19 World*. Retrieved from <https://www.interpeace.org/wp-content/uploads/2020/07/2020-CoVid-19-v6.pdf>
- Killieli, Steve. (2020). *Peace in the Age of Chaos : The Best Solution for a Sustainable Future*. Australia : *HARDIE GRANT BOOKS*.
- Pratheuangrattana, C. & Lounkaew, K. (2019). *Thai Peace Index*. Bangkok: The office for Peace and Governance, King Prajadhipok's Institute.
- Firchow, Pamina. (2018). *Reclaiming Everyday Peace*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Institute for Economics and Peace. (2019). *Positive Peace Index 2019*. Retrieved from <http://visionofhumanity.org/app/uploads/2019/10/PPR-2019-web.pdf>.
- Institute for Economics and Peace. (2020). *Global Peace Index 2020*. Retrieved from <http://visionofhumanity.org/indexes/global-peace-index/>
- Institute for Economics and Peace. (2020). *Covid-19 and Peace*. Retrieved from <https://www.visionofhumanity.org/iep-preview-covid-19-peace-briefing/>